

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII

**Hotărârii Parlamentului nr. 314 din 26 decembrie 2012
privind eliberarea din funcție a unui judecător
al Curții Supreme de Justiție**

(Sesizarea 2a/2013)

CHIȘINĂU

25 iulie 2013

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuând în componența:

Dl Alexandru TĂNASE, *președinte*,
Dl Aurel BĂIEȘU,
Dl Igor DOLEA,
Dl Petru RAILEAN, *judecători*,
cu participarea dnei Tatiana Oboroc, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 20 februarie 2013
și înregistrată la aceeași dată,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 20 februarie 2013 de deputații în Parlament, dnii Ion Butmalai și Alexandru Cimbriciuc, în temeiul articolelor 135 alin.(1) lit.a) din Constituție, 25 lit.g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin.(1) lit.g) din Codul jurisdicției constituționale, pentru controlul constituționalității Hotărârii Parlamentului nr. 314 din 26 decembrie 2012 privind eliberarea din funcție a unui judecător al Curții Supreme de Justiție.

2. Autorii sesizării au pretins, în special, că Hotărârea Parlamentului nr.314 din 26 decembrie 2012, prin care a fost eliberat din funcție un judecător al Curții Supreme de Justiție, nu corespunde rigorilor constituționale nici sub aspectul formei și procedurii de adoptare, dar nici sub aspectul material al dispozițiilor prevăzute, fiind adoptată cu încălcarea articolelor 6, 20, 74, 114 și 116 din Constituție.

3. Prin decizia Curții Constituționale din 12 aprilie 2013 sesizarea a fost declarată admisibilă, fără a prejudicia fondul cauzei.

4. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională a solicitat opinia Parlamentului, Guvernului, Președintelui Republicii Moldova. Președintele Republicii Moldova nu și-a exercitat acest drept.

5. În ședința plenară publică a Curții sesizarea a fost susținută de dnii Ion Butmalai și Alexandru Cimbriciuc, autorii sesizării, și reprezentanta acestora, dna Ana Ursachi. Parlamentul a fost reprezentat de dl Sergiu Chirică, consultant principal în cadrul Direcției juridice generale a Secretariatului Parlamentului.

ÎN FAPT

6. La 30 octombrie 2012 Consiliul Superior al Magistraturii a adoptat Hotărârea nr. 695/33, prin care l-a recunoscut pe Valeriu Arhip incompatibil cu funcția de judecător și a propus Parlamentului Republicii Moldova eliberarea lui din funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție.

7. La 14 noiembrie 2012 dl Valeriu Arhip a contestat în instanța de judecată Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 695/33 din 30 octombrie 2012, solicitând anularea punctelor 3, 4 și 5.

8. La 3 decembrie 2012 Curtea Supremă de Justiție a adoptat o hotărâre, prin care a respins cererea de chemare în judecată a dlui Valeriu Arhip împotriva Consiliului Superior al Magistraturii, ca fiind neîntemeiată.

9. La 26 decembrie 2012 Parlamentul a adoptat Hotărârea nr.314 privind eliberarea din funcție a unui judecător al Curții Supreme de Justiție.

10. Hotărârea menționată a intrat în vigoare la data adoptării și a fost publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.1-5 din 4 ianuarie 2013.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

11. Prevederile relevante ale Constituției (M.O. nr. 1/1, 1994) sunt următoarele:

Articolul 6 Separația și colaborarea puterilor

„În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.”

Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

„Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică. ”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

Articolul 66 Atribuțiile de bază

„Parlamentul are următoarele atribuții de bază:

a) adoptă legi, hotărâri și moțiuni;

[...]

j) alege și numește persoane oficiale de stat, în cazurile prevăzute de lege;

[...]"

Articolul 74 Adoptarea legilor și hotărârilor

„[...]

(2) Legile ordinare și hotărârile se adoptă cu votul majorității deputaților prezenți.

[...]"

Articolul 116 Statutul judecătorilor

„(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

[...]

(4) Președintele, vicepreședinții și judecătorii Curții Supreme de Justiție sunt numiți în funcție de Parlament la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Ei trebuie să aibă o vechime în funcția de judecător de cel puțin 10 ani.

[...]"

12. Prevederile relevante din Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului (republicată în M.O., nr.15-17/63, 2013) sunt următoarele:

Articolul 22 Abaterile disciplinare

„(1) Constituie abatere disciplinară:

[...]

n) încălcarea prevederilor referitoare la incompatibilitățile și interdicțiile care îi privesc pe judecători;

[...]"

Articolul 25 Eliberarea judecătorului din funcție

„(1) Judecătorul este eliberat din funcție de organul care l-a numit în cazul:

[...]

i) nerespectării prevederilor art.8;

[...]"

13. Prevederile relevante din Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea 797-XIII din 2 aprilie 1996 (republicat în M.O., nr. 50/237, 2007), sunt următoarele:

Articolul 38 Ședințele Parlamentului

„(1) Parlamentul își desfășoară activitatea sub formă de ședințe în plen și de ședințe ale comisiilor permanente.

(2) Ședințele Parlamentului sînt deliberative cu participarea majorității deputaților aleși.”

Articolul 87 Procedura de vot pe categorii de acte legislative

„(1) Legile, hotărârile și alte acte se adoptă de către Parlament cu votul majorității după cum urmează:

- a) legile constituționale – cu votul a 2/3 din numărul deputaților aleși;
- b) legile organice – cu votul majorității deputaților aleși, ce constituie votul a cel puțin 51 de deputați;
- c) legile ordinare, hotărârile și alte acte – cu votul majorității deputaților prezenți. [...].”

Articolul 88 Procedura de vot în ședință

“Înainte de votare președintele ședinței formulează clar problema ce se pune la vot, fără a o comenta. Fiecare propunere se votează separat. În cazul în care deputatul insistă ca propunerea lui să fie pusă la vot, cerința lui se execută în mod obligatoriu. Rezultatele votării se anunță clar pentru a fi fixate în stenogramă.”

Articolul 101 Participarea deputaților la ședință

„(1) Deputații sunt obligați să se înscrie pe lista de prezență până la începutul ședinței și să fie prezenți la lucrările Parlamentului.

(2) Deputatul care nu poate lua parte la ședință, din motive independente de voința sa, va trebui să informeze conducerea Parlamentului prin intermediul subdiviziunii Secretariatului Parlamentului responsabile de asigurarea ședințelor plenare, menționând cauzele care îl împiedică să participe.”

Articolul 103 Deschiderea ședinței

„(1) Ședința Parlamentului este deschisă de Președinte sau de unul dintre vicepreședinți.

(2) În timpul ședinței președintele este asistat de vicepreședinți.

(3) Președintele ședinței precizează dacă este întrunit cvorumul legal și anunță ordinea de zi.”

ÎN DREPT

14. Din conținutul sesizării, Curtea observă că aceasta vizează în esență eliberarea din funcție a unui judecător al Curții Supreme de Justiție.

15. Astfel, sesizarea se referă la un ansamblu de elemente și principii cu valoare constituțională interconexe, precum statul de drept, supremația Constituției, securitatea juridică în cadrul procedurilor parlamentare, independența justiției și interacțiunea autorităților la adoptarea deciziilor privind cariera judecătorilor.

A. ADMISIBILITATEA

16. În conformitate cu decizia sa din 12 aprilie 2013 (a se vedea §3), Curtea a reținut că, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, articolului 4 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și articolului 4 alin. (1) lit. a) din Codul Jurisdicției Constituționale, sesizarea prezentată ține de competența Curții Constituționale.

17. Articolele 25 alin. (1) lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul Jurisdicției Constituționale abilitază deputatul în Parlament cu dreptul de a sesiza Curtea Constituțională.

18. Curtea constată că obiectul controlului constituționalității îl constituie Hotărârea Parlamentului nr. 314 din 26 decembrie 2012 privind eliberarea din funcție a unui judecător al Curții Supreme de Justiție.

19. În acest sens, Curtea reține că articolul 135 alin.(1) lit.a) din Constituție dispune că aceasta:

„[...] exercită, la sesizare, controlul constituționalității [...] **hotărârilor Parlamentului** [...]”

20. Prin Hotărârea nr.10 din 16 aprilie 2010 pentru revizuirea Hotărârii nr.16 din 28 mai 1998 “Cu privire la interpretarea art.20 din Constituția Republicii Moldova” în redacția Hotărârii nr.39 din 9 iulie 2001, Curtea a menționat:

„[...] Constituția Republicii Moldova, prin art.135 alin.(1) lit.a), abilitază Curtea Constituțională cu controlul constituționalității tuturor actelor adoptate de Parlament, **fără a face distincție între actele normative și cele individuale.** [...]”

21. În context, Curtea Constituțională a statuat că actele administrative cu caracter individual emise de Parlament, Președintele Republicii Moldova și Guvern în exercițiul atribuțiilor prevăzute expres de normele constituționale sau legislative, ce țin de alegerea, numirea și destituirea din funcțiile publice a persoanelor oficiale exponente ale unui interes public

deosebit, fac obiect al controlului constituționalității la sesizarea subiecților abilitați cu acest drept.

22. În acest sens, în Hotărârea nr.10 din 16 aprilie 2010, menționată *supra*, Curtea Constituțională a reținut că:

„[...] Actele emise de Parlament, Președintele Republicii Moldova și Guvern referitoare la persoanele oficiale exponente ale unui interes public deosebit, alese sau numite pentru durata mandatului atribuit, **pot face obiect al controlului constituționalității sub aspectul formei și procedurii de adoptare.** [...]”

23. Aceleași principii au fost reiterate de Curtea Constituțională în hotărârile nr. 11 din 27 aprilie 2010 pentru controlul constituționalității Hotărârii Parlamentului nr. 30-XVIII din 4 martie 2010 privind eliberarea din funcție a Președintelui Curții Supreme de Justiție, nr.14 din 7 iulie 2011 pentru controlul constituționalității Hotărârii Parlamentului nr.83 din 21 aprilie 2011 privind numirea în funcția de Președinte al Curții de Conturi, nr. 18 din 4 octombrie 2011 pentru controlul constituționalității Hotărârii Parlamentului nr.122 din 5 iulie 2011 privind eliberarea din funcție a Președintelui Curții Supreme de Justiție și nr.8 din 20 mai 2013 pentru controlul constituționalității unor hotărâri ale Parlamentului referitoare la numirea și revocarea Procurorului General.

24. Curtea reține că, potrivit articolului 4 lit.a) și pct.5 din Anexa la Legea contenciosului administrativ, judecătorul nu se poate adresa în contenciosul administrativ pentru a contesta actul administrativ cu caracter individual, emis de Parlament sau de Președintele Republicii Moldova, ce ține de numirea și destituirea sa din funcție.

25. În acest context, Curtea reamintește că, prin Hotărârea nr.29 din 21 decembrie 2010, a statuat că actele cu caracter individual, emise de Parlament, de Președintele Republicii Moldova și de Guvern în privința persoanelor specificate în pct.5-9, pct.11-13, pct.21-23 din Anexa la Legea contenciosului administrativ, vor face, în contextul jurisprudenței stabilite prin Hotărârea nr.10 din 16.04.2010 privind interpretarea art.20 din Constituție (menționată *supra*), obiect al controlului constituționalității *sub aspectul formei și procedurii de adoptare*.

26. Având în vedere cele menționate, Hotărârea Parlamentului nr.314 din 26 decembrie 2012 privind eliberarea din funcție a unui judecător al Curții Supreme de Justiție este susceptibilă controlului constituționalității.

27. Curtea reține că prerogativa cu care a fost investită prin articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție presupune stabilirea corelației dintre actul contestat și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia.

28. Curtea nu se va pronunța asupra circumstanțelor de fapt, un astfel de control fiind de competența instanțelor de drept comun. Acest raționament decurge din concluzia Curții Constituționale expusă în Hotărârea nr.10 din 16 aprilie 2010, conform căreia actele respective “*trebuie să fie examinate*

numai în aspect formal, prin stabilirea competenței autorității publice centrale de a emite actul individual și respectării procedurii de adoptare, fără să fie examinate circumstanțele de fapt ale cauzei.”

29. În contextul jurisprudenței sale anterioare, Curtea va supune controlului constituționalității actul cu caracter individual contestat, referitor la eliberarea din funcție a unui judecător al Curții Supreme de Justiție, sub aspectul **competenței autorității** de a adopta actul respectiv și al respectării **procedurii de adoptare**.

30. Prin urmare, Curtea va analiza problemele de drept referitoare la competența autorității și procedura adoptării Hotărârii nr. 314.

31. Curtea consideră irelevant articolul 114 din Constituție, potrivit căruia „Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești”, invocat de autorii sesizării, deoarece în prezenta cauză există o hotărâre definitivă a Curții Supreme de Justiție, care este o instanță judecătorească.

32. Astfel, Curtea va opera cu articolul 116 combinat cu articolul 6 din Constituție și articolul 20 din Constituție separat – în partea ce ține de competența autorității, cu articolul 74 alin.(2) din Constituție – în partea ce ține de procedura adoptării, precum și cu raționamentele expuse în jurisprudența sa anterioară.

B. FONDUL CAUZEI

I. COMPETENȚA AUTORITĂȚII

33. Analizând acțiunile Consiliului Superior al Magistraturii și ale Curții Supreme de Justiție referitoare la eliberarea din funcție a judecătorului Valeriu Arhip, autorii sesizării consideră că Hotărârea Parlamentului nr. 314 din 26 decembrie 2012 a fost adoptată cu grave abateri de la reglementările constituționale și legale materiale privind statutul judecătorului și dreptul acestuia la un proces echitabil.

34. Potrivit autorilor sesizării, la baza hotărârii contestate a Parlamentului a fost pusă o hotărâre ilegală a Consiliului Superior al Magistraturii, prin care Valeriu Arhip a fost declarat incompatibil cu funcția de judecător (nr.695/33 din 30 octombrie 2012).

35. Autorii sesizării menționează că, la cererea lui Valeriu Arhip, la 3 decembrie 2012 Colegiul Curții Supreme de Justiție a examinat Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 695/33 din 30 octombrie 2012, însă doar din punctul de vedere al respectării de către acesta a procedurii de emitere/adoptare a hotărârii, așa cum prevede articolul 25 din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, în redacția Legii nr.153 din 5 iulie 2012.

36. În viziunea autorilor sesizării, prin prevederile articolului 25 din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, în redacția Legii nr.153 din 5 iulie 2012, Parlamentul a îngădit dreptul judecătorului de acces liber la justiție, garantat de articolul 20 din Constituție.

37. Deși menționează că aceste pretenții pot face obiectul unei sesizări separate la Curtea Constituțională, autorii sesizării invocă imposibilitatea examinării de către instanțele de drept comun a modului de respectare de către Consiliul Superior al Magistraturii a procedurii de aplicare a sancțiunii disciplinare față de judecător ca argument în sprijinul faptului că pretensele ilegalități comise de Consiliul Superior al Magistraturii ar fi dus la adoptarea de către Parlament a unei hotărâri contrare Constituției.

38. Autorii sesizării consideră că Hotărârea Parlamentului nr.314 din 26 decembrie 2012 nu corespunde nici prevederilor articolului 116 din Constituție, care garantează statutul constituțional al judecătorului.

39. Având în vedere faptul că raționamentul privind accesul la justiție influențează raționamentul privind respectarea independenței justiției, Curtea se va referi, înainte de toate, la pretinsa încălcare a articolului 20 din Constituție, distinct de examinarea respectării articolului 116 combinat cu articolul 6 din Constituție.

1.1. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 20 DIN CONSTITUȚIE

40. Curtea observă că acest cap de acuzare vizează în esență dreptul Curții Supreme de Justiție de a examina hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii doar în partea ce se referă la procedura de emitere/adoptare.

41. *Inter alia*, Curtea observă că norma contestată a fost adoptată în Parlament cu votul autorilor sesizării, fără ca ei să fi pus la îndoială gradul de corespundere a acesteia cu Constituția.

42. În acest context, Curtea reamintește că articolul 25 din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii a făcut anterior obiectul controlului constituționalității.

43. Astfel, prin Hotărârea nr. 17 din 2 iulie 2013 privind controlul constituționalității unor prevederi ale art. 25 din Legea nr. 947-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, în redacția Legii nr. 153 din 5 iulie 2012 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, și Art. VIII alin. (6) din Legea nr. 153 din 5 iulie 2012 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (*Sesizarea nr. 36a/2012*), Curtea a statuat următoarele:

“37. [...] Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin jurisprudența sa, interpretând articolul 6 § (1) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, a stabilit că „*dreptul la un tribunal*” (accesul liber la justiție) *nu este unul absolut*, poate fi limitat, reglementarea sa fiind adesea variabilă în timp și în spațiu, în funcție de nevoile și resursele comunității și ale indivizilor (cauzele *Golder contra Regatului Unit al Marii Britanii din 21 februarie 1975*, §38, *Ashingdane contra Regatului Unit din 28 mai*

1985, §57). Condiția impusă constant de jurisprudența Curții în aplicarea articolului 6 §1 din Convenție cere ca limitările operate de către statele contractante să **nu restrângă nejustificat accesul individului la un „tribunal” în măsura în care dreptul în discuție să fie afectat în chiar substanța sa.**

38. În sensul lipsei caracterului absolut al „accesului liber la justiție”, este de reținut că acest principiu vizează dreptul persoanei de a sesiza instanțele judecătorești în cazul în care consideră că-i sunt încălcate drepturile, iar nu faptul că acest drept nu poate fi supus unor condiționări. Competența de a stabili regulile de desfășurare a procedurii în fața instanțelor judecătorești, potrivit art.115 alin. (4) din Constituție, îi revine legiuitorului.

[...]

40. Curtea reține că, în activitatea sa, Consiliul Superior al Magistraturii examinează contestările magistraților pe fond cu respectarea tuturor garanțiilor procedurale prevăzute de art. 6 al Convenției Europene. Altfel spus, în examinarea contestațiilor Consiliul Superior al Magistraturii acționează în calitate de primă autoritate.

41. Curtea Constituțională relevă că majoritatea membrilor Consiliului Superior al Magistraturii o constituie judecătorii, care sunt independenți și se bucură de încrederea întregului corp judecătoresc din Republica Moldova.

42. Pe de altă parte, examinarea contestațiilor magistraților de către Curtea Supremă de Justiție în baza art. 25 al Legii 947-XIII, adică în partea referitoare la procedura de emiterie și adoptare, trebuie înțeleasă ca o examinare în drept a hotărârilor contestate ale Consiliului Superior al Magistraturii.

43. Curtea Constituțională înțelege că examinarea **în drept** a hotărârilor Consiliului Superior al Magistraturii înseamnă verificarea deplină a respectării de către Consiliul Superior al Magistraturii, în procesul examinării pe fond a contestațiilor și de adoptare a deciziilor, a tuturor garanțiilor procedurale prevăzute de art. 6 §1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

44. Cu referire la dreptul legislatorului de a introduce o procedură deosebită (în drept) de examinare a contestațiilor magistraților împotriva hotărârilor Consiliului Superior al Magistraturii, Curtea Constituțională face referire la Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 19 aprilie 2007 în cauza *Eskelinen c. Finlandei*.

45. În această hotărâre, Curtea de la Strasbourg a statuat că statele membre ale Consiliului Europei pot nu doar restricționa aplicabilitatea art.6 §1 din Convenție, în privința unor categorii de funcționari publici, ci pot chiar exclude aplicabilitatea garanțiilor prevăzute în art. 6 §1 în privința unor categorii de funcționari publici care participă nemijlocit la înfăptuirea puterii de stat. Statele pot introduce astfel de restricții, dacă în acest sens există motive obiective legate de interesul statului.

46. Curtea Constituțională consideră că, în speță, Parlamentul Republicii Moldova a stabilit în mod justificat că Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) examinează pe fond, cu respectarea tuturor garanțiilor procedurale (art.6 §1 al Convenției Europene), toate contestațiile magistraților, iar Curtea Supremă de Justiție examinează contestațiile aduse împotriva hotărârilor CSM în partea ce ține de drept.

47. În acest sens, Parlamentul a considerat că autoritatea Consiliului Superior al Magistraturii, organ electiv format în majoritate din judecători aleși de întregul corp judecătoresc, întrunește criteriile necesare pentru a acționa ca o instanță de judecată independentă și imparțială, numită în baza legii.

48. Chiar dacă în componența CSM-ului se regăsesc și membri numiți pe criterii politice, printre care doi membri *ex-officio* – Ministrul Justiției și Procurorul General, numiți și controlați politic și care nu întrunesc criteriile de independență și imparțialitate –, în principiu, majoritatea CSM, constituită din judecatori independenți, poate asigura adoptarea unor hotărâri corecte.

49. Pe de altă parte, examinarea contestațiilor împotriva hotărârilor CSM de către Curtea Supremă de Justiție în partea ce ține de procedura de adoptare și emitere, adică în drept, asigură verificarea integrală a echității procedurilor judiciare de care au beneficiat contestatarii la examinarea pe fond, permite anularea sau modificarea acestor hotărâri atunci când este cazul.

50. În consecință, Curtea Constituțională consideră că procedura de examinare mai puțin costisitoare a contestațiilor magistraților, care asigură celeritatea, fără a prejudicia respectarea tuturor garanțiilor procedurale, corespunde atât intereselor magistraților, cât și interesului obiectiv al statului.”

44. Evaluând modalitatea de examinare a contestațiilor de către Consiliul Superior al Magistraturii în raport cu dreptul magistraților de a contesta aceste hotărâri în fața Curții Supreme de Justiție, în partea ce se referă la emiterea și adoptarea acestor hotărâri, Curtea Constituțională a dedus că accesul la justiție pentru magistrați nu este limitat.

45. În baza celor expuse mai sus, Curtea a conchis că sintagma „doar în partea ce se referă la procedura de emitere/adoptare” din art.25 al Legii nr. 947-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, în redacția Legii nr.153 din 5 iulie 2012, nu aduce atingere dreptului la un proces echitabil, proces care include accesul liber la justiție și dreptul la un recurs efectiv, și este în deplină concordanță cu prevederile art.20 și 54 din Constituție.

46. Prin urmare, Curtea nu poate reține obiecția autorilor în această parte a sesizării.

47. Având în vedere existența unei hotărâri definitive a Curții Supreme de Justiție, care a lăsat în vigoare hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii, aceasta comportă autoritatea de lucru judecat.

48. Curtea Constituțională nu are competența de a reexamina fondul acestor hotărâri.

49. Astfel, la baza Hotărârii contestate a Parlamentului s-a aflat o Hotărâre a Consiliului Superior al Magistraturii, recunoscută legală de instanța supremă.

1.2. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 116 ALIN. (1), (4) ȘI (5) COMBINAT CU ARTICOLUL 6 DIN CONSTITUȚIE

50. Potrivit autorilor sesizării, Hotărârea Parlamentului nr.314 din 26 decembrie 2012 a fost adoptată cu încălcarea statutului constituțional al judecătorului, garantat de articolul 116 din Constituție, potrivit căruia:

(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.[...]

(4) Președintele, vicepreședinții și judecătorii Curții Supreme de Justiție sînt numiți în funcție de Parlament la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. [...]

(6) Sancționarea judecătorilor se face în conformitate cu legea.”

51. De asemenea, în viziunea autorilor sesizării, prin imixtiunea în activitatea justiției și încercarea de a supune puterea judecătorească celorlalte două puteri în stat, Parlamentul a încălcat flagrant și principiul fundamental al separației puterilor în stat, consacrat de articolul 6 din Constituție.

1. Argumentele autorilor sesizării

52. Autorii sesizării, referindu-se la alin. (4) al articolului 116 din Constituție, potrivit căruia judecătorii Curții Supreme de Justiție sunt numiți în funcție de Parlament la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, invocă Hotărârea Curții Constituționale nr. 11 din 27 aprilie 2010, potrivit căreia eliberarea din funcție a judecătorului se face „prin aceeași procedură prin care a fost numit”.

53. De asemenea, autorii sesizării consideră că judecătorul Valeriu Arhip nu a fost sancționat în conformitate cu legea, așa cum prevede articolul 116 alin. (6) din Constituție.

54. În opinia autorilor sesizării, având în vedere încălcările comise de Consiliul Superior al Magistraturii la adoptarea Hotărârii nr. 695/33 din 30 octombrie 2012, Hotărârea Parlamentului nr. 314 din 26 decembrie 2012 nu corespunde rigorilor alineatelor (4) și (6) ale articolului 116 din Constituție.

2. Argumentele autorităților

55. În opinia Parlamentului și Guvernului, toate elementele au fost respectate cu exactitate în spiritul Legii Fundamentale.

3. Aprecierea Curții

56. În ceea ce privește aprecierea juridică a problemei de compatibilitate a Hotărârii Parlamentului nr. 314 din 26 decembrie 2012 cu prevederile Constituției sub aspectul competenței de adoptare, Curtea Constituțională reține că în jurisprudența sa constantă a statuat că, de regulă, destituirea presupune o procedură mai complicată decât numirea în funcție sau cel puțin una echivalentă, iar în cazul reglementării constituționale sau legale a procedurii de numire în funcție, nu este neapărat necesară reglementarea procedurii de destituire, aceasta prezumându-se (a se vedea, *inter alia*, § 4 din Hotărârea nr. 11 din 27 aprilie 2010 pentru controlul constituționalității

Hotărârii Parlamentului nr.30-XVIII din 4 martie 2010 privind eliberarea din funcție a Președintelui Curții Supreme de Justiție).

57. În virtutea normelor constituționale, la numirea judecătorilor participă: (1) Consiliul Superior al Magistraturii, care asigură numirea judecătorilor în funcție prin selectarea candidaturilor și prezentarea propunerilor, după caz, Președintelui Republicii Moldova și Parlamentului în vederea desemnării, (2) Președintele Republicii Moldova și Parlamentul, care, în baza atribuțiilor ce le revin, procedează la numirea judecătorilor propuși de către Consiliul Superior al Magistraturii.

58. În acest context, Curtea consideră necesară elucidarea naturii juridice a codeciziei în procesul numirii/demisiei judecătorilor, în corelație cu principiul separației puterilor în stat și principiul independenței sistemului judiciar.

59. Datorită importanței subiectului dat, Curtea consideră necesar de a reitera principiile enunțate în jurisprudența sa anterioară referitoare la codecizia în procesul de numire/demisie a judecătorilor.

3.1. Principii generale

3.1.1. Independența sistemului judiciar

60. Curtea reține că dispozițiile constituționale privind separația puterilor în legislativă, executivă și judecătorească (art.6), privind independența, imparțialitatea și inamovibilitatea judecătorilor instanțelor judecătorești (art.116 alin.(1)), privind stabilirea prin lege organică a organizării instanțelor judecătorești, a competenței acestora și a procedurii de judecată (art.115 alin.(4)) definesc statutul juridic al judecătorului în Republica Moldova și consacră justiția ca o ramură a puterii în stat independentă și imparțială.

61. În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a reliefat constant importanța și valențele principiului independenței judecătorilor.

62. Astfel, în Hotărârea nr. 17 din 2 iulie 2013, Curtea Constituțională, *inter alia*, a menționat:

„64. Pornind de la statutul constituțional-legal al judecătorului, de la calitatea sa de exponent al puterii judecătorești, ținând cont de faptul că independența judecătorului presupune capacitatea sa de a aplica legea corect și de a se caracteriza prin înalte calități morale, legiuitorul a condiționat selectarea, promovarea, transferarea, numirea judecătorului printr-o serie de exigențe obiective privind calificarea, onestitatea, competența și experiența de viață.”

63. În același sens, dispozițiile articolelor 114 și 116 alin. (1) din Constituție consacră principiul independenței judecătorilor, fără de care nu se poate vorbi de o activitate autentică de îndeplinire a justiției. Realizarea principiului independenței judecătorului, pus la baza autonomiei puterii

judecătorești, se asigură prin procedura de înfăptuire a justiției, precum și prin modul de numire, suspendare, demisie și eliberare din funcție a judecătorului.

64. Curtea reține că în Europa există o varietate de sisteme pentru numire și nu există un singur model care să se aplice tuturor țărilor.

65. În democrațiile vechi, puterea executivă are, uneori, o influență decisivă asupra numirilor judiciare. Asemenea sisteme pot funcționa bine în practică și pot permite un sistem judiciar independent, deoarece aceste puteri sunt limitate de cultura juridică și de tradițiile juridice, care s-au dezvoltat de-a lungul timpului.

66. Totuși, **noile democrații nu au avut încă șansa de a dezvolta asemenea tradiții care pot preveni abuzurile și, prin urmare, cel puțin în aceste țări, sunt necesare prevederi constituționale și legale ca o garanție pentru a preveni abuzurile politice în numirea judecătorilor.** Această opinie este împărtășită și de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția) [CDL-AD(2007)028), §46].

67. Curtea reține că, pornind de la principiile independenței sistemului judiciar și separației puterilor în stat, **numirea judecătorilor la instanțele ordinare (non-constituționale) nu este un subiect pentru care Parlamentul/Președintele să își exprime votul, din cauză că nu poate fi exclus pericolul ca motivări de ordin politic să prevaleze criteriilor obiective ale candidatului** (a se vedea, *mutatis mutandis*, Raportul Comisiei de la Veneția CDL-AD(2007)028), §47).

68. Curtea reține că Recomandarea Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei Rec.(2010)12 din 17 noiembrie 2010 cu privire la independența, eficiența și responsabilitățile judecătorilor prevede:

„4. Independența individuală a judecătorilor este garantată de independența sistemului judiciar în ansamblul său. În acest sens, independența judecătorilor este un aspect fundamental al statului de drept. [...]

46. Autoritatea care ia decizii privind selecția și cariera judecătorilor trebuie să fie independentă de puterile executivă și legislativă. [...]

50. [...] Unei numiri permanente nu i se poate pune capăt decât în cazurile de încălcare gravă a reglementărilor de natură disciplinară sau penală stabilite prin lege, sau în cazul în care judecătorul nu mai poate exercita atribuțiile judiciare.”

69. În același sens, Carta Europeană privind Statutul Judecătorilor. (Strasbourg, 8-10 iulie 1998) prevede:

„1.3. În privința oricărei decizii ce poate afecta selecția, alegerea, numirea, desfășurarea carierei sau încetării mandatului unui judecător, statutul prevede intervenția unei instanțe independente de puterea executivă și puterea legislativă[...]

70. Recomandarea Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei (94)12 reflectă aceeași preocupare pentru un consiliu judiciar independent:

„Autoritatea competentă să **decidă** cu privire la selectarea și cariera judecătorilor trebuie să fie **independentă față de guvern și administrație**”.

71. CCJE pledează, de asemenea, în favoarea implicării unui organism independent:

„45. CCJE a estimat că Carta Europeană - în măsura în care a susținut intervenția (într-un sens larg, pentru a acoperi o opinie, recomandare sau propunere, precum și luarea unei decizii efective) a unei autorități independente compusă într-o mare măsură din reprezentanți ai judecătorilor aleși în mod democratic de către judecători – merge într-o bună direcție, pe care CCJE a dorit să o recomande. Acest fapt este, în mod special, important pentru **țările care nu au sisteme democratice solide și de tradiție**”.

72. Avizul nr. 10 al CCJE privind Consiliul Justiției în serviciul societății dezvoltă, în continuare, această poziție:

„16. Consiliul Justiției poate fi compus doar din judecători sau poate avea o compoziție mixtă, judecători și ne-judecători. [...]”

19. În viziunea CCJE, o componentă mixtă poate prezenta avantaje, pe de o parte, de a evita corporatismul, pe de altă parte, de a reflecta diferitele puncte de vedere din cadrul societății, furnizând astfel puterii judecătorești o sursă suplimentară de legitimitate. Totuși, chiar și în cadrul componentei mixte, funcționarea Consiliului Justiției **nu trebuie să permită nici o concesie jocurilor majorității parlamentare sau presiunilor executivului, și să fie în afara oricărei subordonări față de considerațiile partidelor politice**, pentru a fi în măsură să apere valorile și principiile fundamentale ale justiției”.

73. Poziția Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția) (CDL-AD(2007)028) este mai nuanțată:

„33. Deși prezența membrilor puterii executive în consiliile judiciare ar putea ridica probleme legate de încredere, [...] o astfel de prezență nu pare, în sine, să afecteze independența Consiliului, în conformitate cu opinia Comisiei de la Veneția. Cu toate acestea, **Ministrul Justiției** nu ar trebui să participe la toate deciziile consiliului, de exemplu, la cele referitoare la măsurile disciplinare.

34. *Prezența Ministrului Justiției în Consiliu trezește o oarecare îngrijorare, în ceea ce privește chestiunile legate de transferul și măsurile disciplinare luate în privința judecătorilor de primul nivel, de la etapa apelului și a procurorilor. Numirea acestor judecători și procurori a fost încredințată exclusiv Consiliului Superior al Justiției, eliminând astfel aceste decizii de sub influență politică nejustificată. Cu toate acestea, este recomandabil ca Ministrul Justiției să nu fie implicat în deciziile privind transferul judecătorilor și măsurile disciplinare împotriva judecătorilor, deoarece acest lucru ar putea duce la interferențe necorespunzătoare din partea Guvernului.”[...]*

48. O metodă adecvată pentru garantarea independenței judiciare este instituirea unui consiliu judiciar, care ar trebui să se bucure de **garanțiile constituționale** cu privire la componența, **atribuțiile** și autonomia sa.

49. Un asemenea consiliu ar trebui să aibă o **influență decisivă asupra numirii și promovării judecătorilor și luării măsurilor disciplinare împotriva lor**.

50. O parte substanțială sau o majoritate a membrilor Consiliului Judiciar trebuie să fie aleasă de înșiși judecătorii. Pentru a asigura legitimitatea democratică a Consiliului Judiciar, ceilalți membri ar trebui aleși de Parlament, dintre persoanele care au competențe juridice adecvate.”

74. Potrivit Raportului privind independența sistemului judiciar. Partea I: Independența judecătorilor, viziunea Comisiei de la Veneția, pentru a garanta independența puterii judecătorești, este necesar ca :

„32. [...] un consiliu judiciar independent sa aibă **un rol determinant în luarea deciziilor privind numirea și cariera judecătorilor**. Având în vedere bogăția culturii juridice în Europa, care este prețioasă și trebuie apărută, nu există un model unic aplicabil tuturor țărilor. Deși respectă varietatea sistemelor judiciare, Comisia de la Veneția recomandă ca statele, care încă nu au făcut acest lucru, să ia în considerare instituirea unui consiliu judiciar independent sau a unui organism similar. În toate cazurile, consiliul trebuie să aibă o componentă pluralistă, condiția fiind ca o parte substanțială, dacă nu chiar o majoritate a membrilor, să fie judecători. Cu excepția membrilor de drept, acești judecători trebuie să fie aleși de către colegii lor.”

3.1.2. *Codecizia privind numirea și demisia judecătorilor*

75. Curtea reține că principiile constituirii sistemului judecătoresc și autoritățile care participă la acest proces sînt consfințite de Constituție.

76. În context, în jurisprudența sa anterioară, Curtea a arătat că desemnarea și destituirea judecătorilor și președinților de instanțe se realizează cu participarea a cel puțin două autorități: pe de o parte, Consiliul Superior al Magistraturii și, pe de altă parte, Președintele sau Parlamentul, după caz.

77. În Hotărârea nr.23 din 9 noiembrie 2011 privind interpretarea articolului 116 alin.(4) din Constituție (*Sesizarea nr.32b/2011*) Curtea Constituțională a statuat:

„33. [F]iind statuat de prevederile articolelor 122 și 123 din Constituție, cuprinse în secțiunea a 2-a din capitolul IX intitulat „Autoritatea judecătorească” al titlului III – „Autoritățile publice”, Consiliul Superior al Magistraturii este o autoritate fundamentală a statului.

34. În acest context, fiind un organ constituțional independent, care exercită autoadministrarea judecătorească, Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței puterii judecătorești.

35. Prin mecanismul de selectare și promovare a judecătorilor, de înaintare a propunerilor de numire sau de eliberare din funcție a judecătorilor (în cazul examinării candidaturilor propuse pentru a fi numite în funcția de judecător până la atingerea plafonului de vârstă), Consiliul Superior al Magistraturii participă direct la asigurarea principiului independenței puterii judecătorești. Or, actul de numire sau de eliberare din funcție este emis numai la propunerea organului autoadministrării judecătorești.”

78. În același sens, prin Hotărârea nr.11 din 27 aprilie 2010 pentru controlul constituționalității Hotărârii Parlamentului nr.30-XVIII din 4

martie 2010 privind eliberarea din funcție a Președintelui Curții Supreme de Justiție (M.O. 68-69/10, 2010), Curtea Constituțională a statuat că:

„[...] Din prevederile constituționale și legale [...] Curtea deduce rolul primar al Consiliului Superior al Magistraturii în procedurile privind numirea, promovarea, transferarea, demisia sau eliberarea din funcția de judecător, președinte și vicepreședinte al instanței de judecată. Orice abatere de la această regulă [...] contravine art. 123 alin.(1) din Constituție. [...]”

79. Astfel, Curtea a accentuat în privința Președintelui Curții Supreme de Justiție că, în cazul săvârșirii unei încălcări incompatibile cu funcția deținută, acesta urmează a fi demis de Parlament prin aceeași procedură prin care a fost numit, adică la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii.

80. Curtea reține că aceeași regulă se aplică, *mutatis mutandis*, în cazul demiterii judecătorilor oricărei instanțe judecătorești.

81. Asigurând numirea judecătorului, așa cum prevăd dispozițiile Constituției și Legii nr. 947-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Magistraturii selectează candidaturile pentru funcția de judecător cu cele mai înalte caracteristici profesionale și morale, prevăzute de lege, și face propuneri Președintelui Republicii Moldova sau, după caz, Parlamentului privind numirea, promovarea, transferarea sau eliberarea din funcție a judecătorilor, președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești, primește jurământul judecătorilor.

82. Deoarece aceste autorități împart sarcina de desemnare a judecătorilor, ele au obligația de a coopera.

83. În Hotărârea nr. 23 din 9 noiembrie 2011, menționată *supra*, Curtea a reținut următoarele:

„40. La amenajarea raporturilor dintre puteri, Constituția organizează acțiunile de cooperare a acestora, cu mai multă sau mai puțină greutate, în procesul de formulare a deciziilor, astfel încât puterile statului să se echilibreze reciproc, în dorința evitării deciziilor discreționare și abuzurilor. Toți acești participanți se supun însă prevederilor constituționale, trebuind să respecte normele legale în ceea ce privește modul de interacțiune.

41. Analiza prevederilor actelor normative în vigoare demonstrează că selectarea judecătorilor [...] constituie o activitate internă și exclusivă a Consiliului Superior al Magistraturii.

42. În acest sens, legiuitorul a prevăzut pentru Consiliul Superior al Magistraturii întreg instrumentarul necesar pentru efectuarea procedurilor de selectare a judecătorilor, președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești, inclusiv prin instituirea Colegiului de atestare și calificare, a Colegiului disciplinar, a Inspecției judecătorești și a avizelor instituțiilor interesate.

43. Posibilitatea selectării judecătorilor [...] de către Consiliul Superior al Magistraturii este un element intrinsec al principiului independenței sistemului judecătoresc. De altfel, legea stabilește condițiile, interdicțiile și incompatibilitățile ce trebuie îndeplinite de un candidat, care sînt verificate de Consiliul Superior al Magistraturii.”

84. Rezumând cele enunțate în Hotărârea nr. 23 din 9 noiembrie 2011, Curtea reține că, având în vedere prevederile constituționale referitoare la organizarea și funcționarea Consiliului Superior al Magistraturii, constatând că au fost respectate toate dispozițiile legale în vigoare în materia acestor proceduri, Parlamentul sau Președintele Republicii Moldova au îndatorirea constituțională de a proceda la numirea candidaturilor la funcțiile de judecător, președinte, vicepreședinte ale instanțelor judecătorești desemnate de către Consiliul Superior al Magistraturii.

85. În viziunea Curții, numai într-o astfel de ipoteză, prin aplicarea articolului 116 din Constituție, poate fi exercitată competența Parlamentului sau a Președintelui Republicii Moldova la numirea judecătorilor, președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești, **pentru a se respecta principiul constituțional al separației și colaborării puterilor în stat. O abordare contrară a semnificației intervenției Parlamentului sau Președintelui Republicii Moldova în procesul de numire în funcție a judecătorilor, președinților, vicepreședinților instanțelor judecătorești ar aduce atingere valorilor, regulilor și principiilor constituționale privind separația puterilor și independența justiției.**

86. Aplicând aceleași raționamente, Curtea consideră că eliberarea din funcție a judecătorilor, președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești, indiferent de motiv, urmează a fi examinată de către Parlament sau Președintele Republicii Moldova în condițiile și în termenele prevăzute pentru numirea acestora în funcție (a se vedea, *mutatis mutandis*, Hotărârea nr. 23 din 9 noiembrie 2011).

87. În mod similar, **în cazul destituirii, Parlamentul sau Președintele validează decizia Consiliului Superior al Magistraturii, pe care nu o poate nici cenzura, nici refuza, verificarea legalității acesteia fiind competența exclusivă a instanțelor judecătorești.**

88. În acest sens, Curtea reține că, prin Hotărârea nr. 9 din 27 mai 2003 pentru controlul constituționalității art.11 alin. (3) și (4) din Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, cu modificările și completările ulterioare, și art. 19 alin. (4) din Legea nr.947-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii în redacția Legii nr.373-XV din 19 iulie 2001 cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative (M.O. nr.123/11, 2003), a statuat cu valoare de principiu că:

„[...] aceste propuneri [ale Consiliului Superior al Magistraturii] nu pot fi obligatorii pentru un organ colegial cum este Parlamentul, deoarece fiecare deputat este liber să voteze după propria convingere. [...]”

89. În același timp, având în vedere principiul separației și colaborării puterilor în stat și independenței sistemului judecătoresc, Curtea consideră că Parlamentul urmează să țină cont de faptul că, în cazul în care nu va proceda la demiterea formală a unui judecător la propunerea respectivă a Consiliului Superior al Magistraturii, **din momentul adoptării hotărârii**

Consiliului Superior al Magistraturii, judecătorul demis nu mai dispune de mandatul autorității cu rol primar ca parte a mecanismului codeciziei și, prin urmare, nu mai are împuterniciri pentru a judeca cauze. Prin urmare, actul Parlamentului sau Președintelui are un caracter formal, astfel încât orice viciu potențial de procedură comis de către aceste autorități nu restabilește în funcție judecătorul demis de Consiliul Superior al Magistraturii.

90. Prin urmare, Consiliul Superior al Magistraturii și Parlamentul sau Președintele Republicii Moldova au sarcina constituțională comună de numire/destituire din funcțiile de judecător, președinte și vicepreședinte al instanțelor judecătorești, ele trebuind să respecte prevederile legale referitoare la modul de interacțiune, iar încălcarea acestora reprezintă o obstrucționare a funcționalității puterii judecătorești de către puterea legislativă sau executivă.

3.2. Aplicarea principiilor enunțate în prezenta cauză

91. Curtea reține că la baza adoptării Hotărârii Parlamentului nr. 314 din 26 decembrie 2012 a stat Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 695/33 din 30 octombrie 2012.

92. Legalitatea Hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii nr. 695/33 din 30 octombrie 2012 a fost verificată de către Curtea Supremă de Justiție, prin decizie definitivă și irevocabilă.

93. Comisia juridică, numiri și imunități a emis un aviz pozitiv privind aprobarea de către Parlament a hotărârii privind eliberarea din funcție a judecătorului Curții Supreme de Justiție.

94. Prin urmare, la adoptarea Hotărârii Parlamentului nr.314 din 26 decembrie 2012 a fost respectat mecanismul codeciziei și competențele fiecărei autorități, în conformitate cu articolul 116 combinat cu articolul 6 din Constituție.

II. PROCEDURA

2.1. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 74 ALIN. (2) DIN CONSTITUȚIE

95. Autorii sesizării pretind că hotărârea Parlamentului nr.314 din 26 decembrie 2012 privind eliberarea din funcție a unui judecător al Curții Supreme de Justiție a fost adoptată cu un număr insuficient de voturi, contrar articolului 74 alin.(2) din Constituție, potrivit căruia:

„(2) [...] hotărârile se adoptă cu votul majorității deputaților prezenți.[...]”

1. Argumentele autorilor sesizării

96. În opinia autorilor sesizării, Hotărârea Parlamentului nr.314 din 26 decembrie 2012 privind eliberarea din funcție a unui judecător al Curții Supreme de Justiție nu corespunde rigorilor constituționale sub aspectul formei și procedurii de adoptare.

97. Ei afirmă că hotărârea respectivă a Parlamentului a însumat 46 de voturi „pro”, ceea ce nu constituie numărul majorității deputaților prezenți la ședința din 26 decembrie 2012, cu care ar fi trebuit să fie adoptată hotărârea.

98. Astfel, autorii sesizării consideră că hotărârea a fost adoptată cu încălcarea procedurii prevăzute de art.74 alin.(2) din Constituție.

2. Argumentele autorităților

99. În opinia Parlamentului și Guvernului, hotărârea Parlamentului este constituțională, fiind adoptată cu respectarea prevederilor art.74 alin.(2) din Constituție. Autoritățile consideră că, pentru adoptarea unei hotărâri de Parlament, este necesar votul majorității deputaților prezenți la ședință, dar nu al majorității deputaților înregistrați la începutul ședinței Parlamentului. Potrivit normelor regulamentare, stabilirea numărului deputaților prezenți la ședință care urmează să voteze hotărârea intră în atribuțiile Președintelui ședinței Parlamentului. În acest context, autoritățile menționează că Hotărârea Parlamentului nr.314 a fost adoptată cu votul majorității deputaților prezenți la ședință, stabilit la momentul votării de către Președintele ședinței.

3. Aprecierea Curții

100. Potrivit articolului 74 alin. (2) din Constituție, **hotărârile Parlamentului se adoptă cu votul majorității deputaților prezenți.**

101. Această normă constituțională este dezvoltată în art.11 din Legea privind actele legislative, care prevede că hotărârile Parlamentului, ca acte legislative subordonate legilor, se adoptă cu votul majorității deputaților prezenți, dacă prin Constituție nu se prevede o altă majoritate. Totodată, potrivit acestui articol, hotărârile cu caracter individual și alte hotărâri care nu conțin norme de drept pot fi examinate fără a fi supuse tuturor procedurilor prealabile în organele de lucru ale Parlamentului.

102. Prin Hotărârea Curții nr.26 din 13 octombrie 1997 cu privire la interpretarea articolului 74 alineatele (1) și (2) din Constituție, Curtea a reținut că:

“legile organice se adoptă cu votul majorității deputaților aleși, iar legile ordinare, **hotărârile și alte acte – cu votul majorității deputaților prezenți.** Aceste stipulări ale Constituției și Regulamentul Parlamentului sunt exprimate clar și nu pot fi

interpretate într-un sens larg, de aceea prevederile art.74 alin. (1) și (2) din Constituție trebuie interpretate univoc [...]”.

103. Curtea reține că pentru adoptarea unei hotărâri de Parlament, în cazul în care Constituția sau alte legi speciale nu prevăd altfel, este necesar **votul majorității deputaților prezenți** la ședință.

104. Potrivit art.38 alin.(2) din Regulamentul Parlamentului, ședințele Parlamentului sunt deliberative cu participarea majorității deputaților aleși.

105. Conform art.101 alin.(1) din Regulament, deputații sunt obligați să se înscrie pe lista de prezență până la începutul ședinței și să asiste la lucrările Parlamentului. Președintele ședinței Parlamentului, potrivit normelor regulamentare stabilite la art.103 alin.(3), are obligația să precizeze dacă ședința întrunește cvorumul legal.

106. Potrivit articolului 88 al Regulamentului Parlamentului, Președintele ședinței formulează clar problema ce se pune la vot, fiecare propunere se votează separat, iar rezultatele votării se anunță clar pentru a fi fixate în stenogramă.

107. Curtea observă că Regulamentul Parlamentului nu prevede verificarea prezenței deputaților pe parcursul ședinței, ci doar înregistrarea lor la începutul ședinței. În context, Curtea atestă că prevederile regulamentare nu cuprind un mecanism de verificare a prezenței deputaților la ședință, ceea ce generează insecuritate juridică, motiv pentru care Curtea va emite o adresă către Parlament.

108. Astfel, având în vedere prevederile legale existente, Curtea reține că, întrucât doar la începutul ședinței se efectuează procedura de înscriere pe lista de prezență, se prezumă că numărul deputaților prezenți la ședință pentru votarea unei hotărâri poate varia pe parcurs, fapt ce se răsfrânge asupra numărului de voturi calificate de către Parlament ca exprimând majoritatea.

109. Totodată, potrivit normelor regulamentare, **obligația de a verifica existența cvorumului necesar pentru ca ședința Parlamentului să fie deliberativă** și respectarea condiției constituționale privind adoptarea unei hotărâri de Parlament cu votul majorității deputaților prezenți la ședință **revine Președintelui** ședinței Parlamentului.

110. Curtea menționează că Hotărârea Parlamentului nr.314 din 26 decembrie 2012, prin care a fost eliberat din funcție un judecător al Curții Supreme de Justiție, a fost adoptată **cu 46 de voturi** ale deputaților prezenți la ședința Parlamentului în momentul respectiv (conform stenogramei prezentate Curții).

111. Din stenograma ședinței Parlamentului Curtea reține că, după prima numărare a voturilor exprimate pentru proiectul hotărârii privind eliberarea din funcție a unui judecător al Curții Supreme de Justiție, s-a constatat că proiectul a întrunit 48 de voturi. Ulterior, din cauza inadvertențelor vizibile la numărare, s-a recurs la numărarea repetată a voturilor exprimate pentru

acest proiect. În consecință, au fost calculate 46 de voturi în susținerea acestui proiect, anunțându-se că a fost adoptat.

112. Curtea observă că, potrivit stenogramei ședinței Parlamentului din 26 decembrie 2012, **la ședința Parlamentului, din totalul de 101 de deputați, și-au înregistrat prezența 98 de deputați.**

113. Curtea reține că, potrivit prevederilor constituționale, pentru adoptarea hotărârii în cauză **era necesar votul majorității deputaților prezenți** la momentul votării, și nu a celor înregistrați pe lista de prezență.

114. Curtea reține că stenograma ședinței Parlamentului din 26 decembrie 2012 nu conține date privind numărul deputaților prezenți în momentul votării Hotărârii nr. 314.

115. În același timp, din analiza stenogramei, Curtea observă că actul legislativ examinat anterior Hotărârii nr.314 la ședința Parlamentului din 26 decembrie 2012 a fost adoptat **în unanimitate: cu 82 de voturi pro și zero voturi împotriva.** De aici rezultă că numărul deputaților prezenți la ședință în momentul votării acestuia, deci, exact înainte de votarea Hotărârii nr.314, era de 82 deputați.

116. La fel, potrivit stenogramei, pe parcursul ședinței Parlamentului din 26 decembrie 2012, la care a fost votată Hotărârea nr.314, numărul deputaților prezenți la ședință nu a fost unul constant, ci a variat în raport cu numărul deputaților înregistrați pe lista de prezență la începutul ședinței. Astfel, până la finele ședinței numărul deputaților prezenți la ședință a fost în continuă scădere, fapt ce a determinat închiderea ședinței pentru lipsă de cvorum.

117. De asemenea, Curtea reține că, în urma votării, **Președintele ședinței Parlamentului, în virtutea obligației sale regulamentare, a declarat adoptarea hotărârii cu votul majorității deputaților prezenți la ședință.**

118. Curtea pornește de la **prezumția că Președintele Parlamentului, anunțând adoptarea actului, a acționat cu un înalt grad de responsabilitate, caracteristic conducătorului organului reprezentativ suprem al poporului.**

119. În ceea ce privește respectarea principiului securității juridice din perspectiva votului abuziv în ședința Parlamentului, Curtea, întemeindu-se pe materialul probator prezentat de către autorii sesizării, nu a identificat elemente ce ar arăta că hotărârea Parlamentului privind eliberarea din funcție a unui judecător al Curții Supreme de Justiție a fost votată în absența majorității parlamentare. De altfel, Curtea observă că înșiși autorii sesizării, prezenți în momentul votării acesteia, nu și-au exercitat dreptul de a clarifica și înlătura dubiile privind votul direct în ședința în cauză.

120. Concomitent, Curtea nu poate reține spre examinare argumentele autorilor sesizării despre încălcarea procedurii privind includerea proiectului de hotărâre în ordinea de zi a ședinței Parlamentului, prevăzută

de articolele 39, 45, 46 din Regulamentul Parlamentului, pentru următoarele considerente.

121. Potrivit articolului 64 din Constituție, *structura, organizarea și funcționarea Parlamentului se stabilesc prin regulament*. Astfel, Parlamentul dispune de deplină autonomie în ceea ce privește stabilirea normelor juridice ce îi guvernează organizarea și funcționarea.

122. În acest context, Curtea reiterează și constatările din Decizia nr.5 din 28 septembrie 2000, potrivit căreia:

“[...] numai Parlamentul este în măsură să decidă asupra modalităților, procedurilor și condițiilor în care procedează la luarea unor măsuri, potrivit principiului autonomiei regulamentare, în virtutea căruia el își stabilește modul de organizare și desfășurare a propriilor activități, evident, în condițiile normelor constituționale. [...]”

123. Astfel, prin prisma celor menționate și în considerarea tuturor circumstanțelor cauzei deduse spre examinare instanței de jurisdicție constituțională, Curtea nu atestă elemente de neconstituționalitate la adoptarea hotărârii contestate în raport cu articolul 74 alin. (2) din Constituție.

Din aceste motive, în temeiul articolelor 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 60, 61, 62 lit.a) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, în unanimitate, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se respinge* sesizarea deputaților în Parlament Ion Butmalai și Alexandru Cimbriciuc pentru controlul constituționalității Hotărârii Parlamentului nr. 314 din 26 decembrie 2012 privind eliberarea din funcție a unui judecător al Curții Supreme de Justiție.
2. *Se recunoaște constituțională* Hotărârea Parlamentului nr. 314 din 26 decembrie 2012 privind eliberarea din funcție a unui judecător al Curții Supreme de Justiție.
3. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Alexandru TĂNASE

Chișinău, 25 iulie 2013

HCC nr.21

Dosarul nr. 2a/2013